

N:o 113.

Kungl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen angående understöd åt Norra och Södra skånska infanteriregementenas pensionskassor; gifven Stockholms slott den 15 mars 1907.

Under åberopande af bilagda utdrag af protokollet öfver landtförsvarsärenden för denna dag, vill Kungl. Maj:t föreslå Riksdagen medgifva, att från invalidhusfonden må utbetalas, dels för hvar och ett af åren 1904, 1905, 1906 och 1907 till Norra skånska infanteriregementets pensionskassa 987 kronor 87 öre och till Södra skånska infanteriregementets pensionskassa 1,000 kronor 34 öre, dels ock för hvarje följande år, så länge pensionsberättigade finnas, till hvardera kassan det belopp, ej öfverstigande nu nämnda, som efter Kungl. Maj:ts pröfning kan finnas böra utgå.

De till ärendet hörande handlingar skola Riksdagens vederbörande utskott tillhandahållas; och Kungl. Maj:t förblifver Riksdagen med all kungl. nåd och ynnest städse välbevågen.

Under Hans Maj:ts,
Min allernådigste Konungs och Herres sjukdom.

G U S T A F.

Lars Tingsten.

*Utdrag af protokollet öfver landtförsvarsärenden, hållet inför
Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å
Stockholms slott den 15 mars 1907.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern LINDMAN,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena TROLLE,
Statsråden: TINGSTEN,
ALBERT PETERSSON,
ALFRED PETERSSON,
HEDERSTIERNA,
DYRSSEN,
HAMMARSKJÖLD,
ROOS,
JUHLIN,
SWARTZ.

Departementschefen, statsrådet Tingsten anförde härefter:

»Vid 1812 års urtima Riksdag väcktes fråga om jämkning och lindring uti den extra rotering, som år 1811 ågått dittills oroterade hemman och lägenheter i Skåne, emot det att en efter provinsens folk-mängd och hemmanens förmåga att bära rotering lämpad soldatstyrka därstädes skulle underhållas.

Sedan Kungl. Maj:t funnit den extra roteringen, utgörande 2,572 man soldater och båtsmän, böra förbytas till ett ständigt, på 2,000 soldat-nummer indelt knektehåll, förklarade rotehållarna med få undantag sitt bifall härtill, hvarefter en särskild, den 26 april 1814 tillsatt kommission erhöll nådigt uppdrag att verkställa de roteringsförrättningar, som i följd

här af komme att äga rum. Dessa förrättningar utföllo emellertid så, att i stället för 2,000 nummer 2,111 eller 1,985 ordinarie och 126 extra blefvo inroterade. Flera af de roteskyldiga anförde därför besvär öfver roteringen såsom olaglig och åsyftande en större börda än de åtagit sig. Enligt nådigt beslut den 21 oktober 1817 fann Kungl. Maj:t att, ehuru besvärändena ej saknat anledning till klagan, denna likväl ej borde verka rubbning i den upprättade roteringen, men att däremot ersättning och understöd i roteringen borde det ständiga knektehållet tillkomma i förhållande till det befintliga öfverskottet. I fråga härom ansåg Kungl. Maj:t, att de till 126 nummer upptagna extra rotarne, i jämförelse med ständiga rotar motsvarande $\frac{1}{3}$ eller i jämnt tal 25, borde först afdragas från de 111 öfverroterade nummer. Från återstoden 86 nummer borde ock afgå det rotetal, som åsatts de med postföring besvärade hemmanen. För det därefter 2,000 nummer öfverskjutande antalet rotar skulle från och med år 1816 utgå ersättning efter 6 tunnor hälften råg och hälften korn för hvarje rote och till understöd för ständiga knektehållet användas på det sätt, att däraf bildades en gemensam fond, som, efter rotehållarnas öfverenskommelse, komme att minska deras utgifter. Efter en år 1826 verkställd extra rotejämkning bestämdes, genom nådigt bref den 2 juni 1837, antalet af de s. k. öfverloppsrotarna till 78, af hvilka 50 ansågos tillhöra Malmöhus och 28 Kristianstads län, och kom därigenom understödsspannmålen att blifva ($6 \times 78 =$) 468 tunnor. Beträffande öfverloppsrotarna afgjorde rotehållarna vid sammanträde den 16 november 1837, att de från och med år 1838 skulle anslås till understöd för de rotehållare, som vid skeende undersökning kunde befinnas vara i behof af lindring i ålagd roteringsskyldighet. Af en för verkställande af rotejämkning tillsatt kommitté medgafs understöd åt 195 rotar med tillhoppa 344 tunnor 19 kappar spannmål, hvadan af understödsspannmålen återstod en behållning af 123 tunnor 13 kappar. Genom nådiga bref den 29 augusti 1840 och den 7 juli 1841 förordnade Kungl. Maj:t, att denna behållning skulle allt framgent få af samtliga rotehållare i Skånes ordinarie knektehåll, på sätt de genom utsedda deputerade därom beslutade, till deras eller provinsens nytta användas. Enligt beslut af rotehållarna inom Kristianstads län den 6 oktober 1859 och inom Malmöhus län den 17 januari 1860 anslogs behållningen till pensionskassorna för gemenskapen vid de båda skånska infanteriregementena.

För nämnda pensionskassor har Kungl. Maj:t fastställt reglementen, för Norra skånska infanteriregementets den 13 mars 1860 och för Södra skånska infanteriregementets den 4 mars 1862. Hvardera reglementets 15 § innehåller, att pensionskassans årliga inkomster utgöras af, bland

annat, de öfverskott af rotejämningsmedel, hvarmed regementets rotehållare bidra.

De pensionskassorna tillkommande medel utgingo till en början af inflytande vakansafgifter och därefter med belopp, motsvarande värdet af den anslagna spannmålen, 123 tunnor 13 kappar, efter markegångspris, därvid enligt nådigt bref den 19 november 1867 hvarje regementes pensionskassa skulle erhålla hvad för de regementet inom hvarje markegångsdistrikt tillhörande rotar sig belöpte i förhållande till den andel, som af nämnda spannmålsbelopp, efter dess fördelning på hela provinsens efter ordinarie rotering ägande nummerstyrka, hvarje rote tillkomme. Slutligen stadgades i lagarna den 5 juni 1885 (§ 5 mom. 3) och den 2 december 1892 (§ 6 mom. 3) angående lindring i rustnings- och roteringsbesvären, att anslaget till ifrågavarande pensionskassor skulle omsättas till penningar efter medeltalet af 1874—1883 årens medelmarkegångspris och sedermera till kassorna årligen utbetalas med oförändradt belopp. I enlighet härmed bestämdes understödet till pensionskassorna till 987 kronor 87 öre för Norra skånska infanteriregementet och till 1,000 kronor 34 öre för Södra skånska infanteriregementet.

Af hvad sålunda anförts framgår, att nämnda belopp till sin natur voro ett roteringsunderstöd åt rotehållarna, ehuru de med Kungl. Maj:ts medgifvande anslagit desamma till omförmälda pensionskassor. I likhet med alla andra af statsverket utgående rustnings- och roteringsunderstöd skulle sålunda jämväl dessa anslag, enligt nådiga kungörelsen den 29 november 1901 med föreskrifter i fråga om indelningsverkets upphörande m. m., från och med ingången af år 1904 indragas.

Sedan statskontoret i skrivelser den 30 december 1905 fäst Kungl. Maj:ts befallningshafvandes i Kristianstads och Malmöhus län uppmärksamhet å detta förhållande med erinran, att förty ifrågavarande under benämning indelningsersättning utgående medel icke vidare finge utan särskildt bemyndigande utbetalas, hemställde dels direktionen för Södra skånska infanteriregementets pensionskassa i underdånig skrifvelse den 15 mars 1906 dels ock chefen för Norra skånska infanteriregementet i underdånig skrifvelse den 2 maj samma år om nådigt bemyndigande för Kungl. Maj:ts befallningshafvande att fortfarande utbetala indelningsersättningarna. Kungl. Maj:t fann emellertid, enligt beslut den 27 juli samma år, ansökningarna icke kunna bifallas, men förklarade sig vilja på förnyade framställningar efter omständigheterna taga i öfvervägande, om och i hvad mån vederlag för ifrågavarande indelningsersättning skulle kunna pensionskassorna beredas.

Chefen för Norra skånska infanteriregementet och direktionen för Södra skånska infanteriregementets pensionskassa hafva nu i särskilda underdåniga skrivelser anhållit, att vederlag för indelningsersättningen måtte tills vidare få till hvarje kassa utbetalas med samma belopp, hvarmed sådan ersättning tillföre utgått.

Enligt hvad bemålde regementschef anført, utgör Norra skånska infanteriregementets pensionskassas kapital 55,907 kronor 52 öre, och uppgingo dess ordinarie inkomster under räkenskapsåret 1905 till 3,417 kronor 17 öre. Pensionsberättigade voro 398, af hvilka likväl endast 317 kunnat tilldelas det i pensionsreglementet stadgade årsbelopp af 15 kronor. Därest det begärda vederlaget ej erhöles och kassan skulle återbetala den för år 1904 uppburna indelningsersättningen, skulle utgifterna för år 1906 komma att öfverstiga inkomsterna med omkring 2,350 kronor, som måste tagas af kassans kapital. En sådan åtgärd skulle, då de pensionsberättigades antal tills vidare årligen ökades, blifva ödesdiger för kassans bestånd. För att kunna fullgöra de utbetalningar, hvartill pensionsberättigade korpraler och soldater vid regementet genom inbetalningar till kassan och i förlitande på dennas, delvis på indelningsersättningen grundade bärighet köpt sig rätt, ansåge chefen nödvändigt, att vederlag för nämnda ersättning tills vidare bereddes kassan.

Enligt en direktionens för Södra skånska infanteriregementets pensionskassa underdåniga skrifvelse vidfogad tablå öfver denna kassas ställning år 1905 utgjorde behållningen vid årets början 39,088 kronor 29 öre men vid årets slut endast 36,893 kronor 48 öre, ehuru bland inkomsterna upptagits indelningsersättning för år 1904 med 1,000 kronor 34 öre. Öfriga inkomster utgjordes af räntemedel 1,994 kronor och delägarnas årsafgifter 343 kronor. Utbetalda pensioner belöpte sig till 5,344 kronor. För år 1906 beräknades årsinkomsterna, utgörande räntemedel och årsafgifter, till omkring 2,200 kronor. Efter afdrag af omkostnader, 200 kronor, återstod till pensioner omkring 2,000 kronor, motsvarande allenast omkring 5 kronor för hvar af kassans 390 pensionstagare.

I detta sammanhang anser jag mig böra meddela, att direktionen i särskild underdånig skrifvelse gjort framställning om sådan ändring af 15 § i det för pensionskassan fastställda reglemente, att det årliga pensionsbeloppet, nu fastställt till 15 kronor, skulle bestämmas af direktionen i enlighet med kassans tillgångar och med beräkning, att kapitaltillgången finge tillgripas, dock ej i vidsträcktare mån än att fonden i dess helhet ej blefve förbrukad, förr än pensionärernas antal nedgått så, att kassans årliga inkomster af rotejämningsmedlen, 1,000 kronor

34 öre, eller vederlag för dem räckte till betalandet af pensionerna. Med nådig pröfning af denna framställning, hvori förutsatts bifall till ansökningen om vederlag för indelningsersättningen, torde få anstå, till dess sistnämnda ärende blifvit slutligt afgjort.

Öfver ifrågavarande ansökningar om vederlag, hvilka tillstyrkts af chefen för Första arméfördelningen, hafva arméförvaltningen och statskontoret hvar för sig afgifvit underdåniga utlåtanden. Arméförvaltningen har ansett skäl ej föreligga för staten att bidraga till särskild pensionering vid ifrågavarande regementen. Statskontoret däremot har i yttrande öfver ansökningen från Södra skånska infanteriregementet, hvilket yttrande åberopas jämväl beträffande Norra skånska infanteriregementet, anfört, att det icke kunde vara med billighet öfverensstämmande att, sedan delägarna i en pensionskassa genom fastställt nådigt reglemente till försäkrats rätt till pension, under förutsättning att de till kassan inbetalade visst årligt bidrag, möjligheten att komma i åtnjutande af denna rätt äfventyrades därigenom, att en väsentlig del af kassans i reglementet upptagna påräkneliga inkomster af statsmedel indroges, och detta så mycket mindre som, enligt bestämmelse i reglementet, deltagandet i kassan icke varit frivilligt, utan de i tjänst ingående rekryterna varit förbundna att uti pensionsinrättningen deltaga och erlægga den bestämda årsafgiften, en skyldighet, som kvarstode äfven under tiden från afskedet till och med det år, då vederbörande finge pensionen tillträda. Statskontoret ansåge därför, att kassan borde af statsmedel beredas ett vederlag, hvilket borde afvägas sålunda, att detsamma satte kassan i tillfälle att försäkra nu varande pensionstagare och delägare i kassan en pension, hvars storlek icke ställdes i beroende af indelningsersättningens indragande; och hemställde statskontoret, det Kungl. Maj:t täcktes till Riksdagen aflåta nådig proposition om beviljande för ändamålet af erforderliga medel.

Det torde ock böra omförmälas, att justitiekanslersämbetet i infordradt yttrande öfver den af direktionen för Södra skånska infanteriregementets pensionskassa gjorda framställning om ändring af kassans reglemente framhållit behovet af statens ingripande för att möjliggöra uppfyllandet af kassans förbindelser. För statens medverkan vid ordnande af denna angelägenhet syntes det ämbetet, att talande skäl föreläge.

Med anslutning till hvad statskontoret och justitiekanslersämbetet anfört, anser jag skäligt, att vederlag beredes ifrågavarande pensionskassor för den minskning af inkomster, som de från och med år 1904 lidit genom indelningsersättningens indragande. De från kassorna pen-

sionsberättigade, som måste anse dem genom det af Kungl. Maj:t fastställda reglemente tillförsäkrade rättigheter hafva förvärfvats genom fullgörandet af de skyldigheter, som dels tjänsten i allmänhet kräft och dels i nämnda reglemente dem särskildt ålagts, kunna med skäl fordra, att samma rättigheter lämnas okvalda. Emellertid hafva genom statsmakternas år 1901 fattade beslut om indelningsverkets upphörande och däraf följande indragning af indelningsersättningen, såsom varande till sin natur ett roteringsunderstöd, dessa rättigheter kommit att äfventyras, hvarför det ock måste anses både rättvist och billigt, att staten genom beviljande åt dem af särskildt understöd håller dem skadeslösa för hvad de genom omförmälda beslut förlorat. Beloppet af detta understöd torde ej böra bestämmas högre än de mistade indelningsersättningarna, äfven om det icke skulle vara tillräckligt för att sätta kassan i stånd att utbetala pensioner till därtill berättigade med de i de särskilda reglementena fastställda belopp. Medverkande orsaker till oförmågan i detta afseende äro att finna dels däri, att i kassorna, från hvilka endast indelt manskap äro pensionsberättigade, inga nya delägare inträda, i följd hvaraf inkomsterna af delägares egna årsafgifter minskas, dels ock däri, att tillträddandet af pension, som enligt reglementena sammanfaller med rätten till underhåll från Vadstena krigsmanshuskassa, hvilken rätt numera erhålles efter allenast 25 tjänsteår, sker tidigare än förut.

De upplysningar, som meddelats om pensionskassornas ställning, torde gifva vid handen, att vederlag för indelningsersättningen, bedömdt efter behovet, ej för närvarande kan bestämmas lägre än till de belopp, hvarmed ersättningen till hvartera regementets kassa utgått. Med tiden kommer pensionärernas antal att minskas, hvarigenom behovet af pensionsmedel jämväl blifver mindre, för att slutligen upphöra. Understödet bör då i förhållande härtill minskas eller indragas, i anledning hvaraf beloppet däraf synes böra för hvarje år, efter underdånig framställning och af arméförvaltningen däröfver afgifvet utlåtande, blifva föremål för Kungl. Maj:ts pröfning och bestämmande.

Hvad härefter angår frågan om medel för utbetalning af ifrågavarande understöd har jag ansett, att därför erforderliga belopp skulle kunna utgå från invalidhusfonden. Härigenom kunde det undvikas, att ett särskildt anslag för ändamålet beviljades af Riksdagen. Beträffande nämnda fond vill jag erinra, att densamma uppkommit därigenom, att alla efter år 1812 vid adelsfaneregementet lediga blifvande boställen med indelningar af räntor anslagits till ett invalidhus, som år 1821 inrättades på Ulriksdal, och att Rikets Ständer, sedan invalidinrättningen år 1849 blif-

vit upplöst, öfverlämnat fonden till Kungl. Maj:ts disposition för pensioner och gratifikationer åt krigsmän. Från fonden, hvars kapitalbehållning den 31 december 1905 utgjorde 3,157,785 kronor 77 öre och hvars årliga inkomster uppgå till omkring 190,000 kronor, utbetalas årligen, förutom ett belopp af 30,000 kronor till Vadstena krigsmanshuskassa, dels i gratifikationer till behöfvande förutvarande krigsmän af såväl befäls- som manskapsklass vid armén och flottan omkring 85,000 kronor dels ock i svärdspensioner omkring 20,000 kronor. Kapitalökningen för år 1905 utgjorde 55,252 kronor 68 öre. Då nu ifrågavarande utgifter, ehuru till sin beskaffenhet ej främmande för det med fonden afsedda ändamål, likväl ej vid fondens öfverlämnande till Kungl. Maj:ts disposition varit beräknade, synes mig Riksdagens medgifvande till fondens anlåtande för samma utgifter böra äskas.

Ehuru antagligt är, att kassornas kapitalbehållningar måste för pensioneringens fullgörande tillgripas, så att efter de sista pensionstagarnas död föga eller intet däraf återstår, torde dock såsom villkor för utbetalandet af ifrågavarande bidrag från invalidhusfonden böra föreskrifvas, att den behållning i pensionskassorna, som efter sista pensionsstagarens fränfalle möjligen förefinnes, skall till invalidhusfonden ingå.

På grund af hvad jag sålunda anført, får jag hemställa, det Kungl. Maj:t täcktes föreslå Riksdagen medgifva,

att från invalidhusfonden må utbetalas, dels för hvar och ett af åren 1904, 1905, 1906 och 1907 till Norra skånska infanteriregementets pensionskassa 987 kronor 87 öre och till Södra skånska infanteriregementets pensionskassa 1,000 kronor 34 öre, dels ock för hvarje följande år, så länge pensionsberättigade finnas, till hvardera kassan det belopp, ej öfverstigande nu nämnda, som efter Kungl. Maj:ts pröfning kan finnas böra utgå.

Till denna departementschefens hemställan, hvari statsrådets öfriga ledamöter instämde, täcktes Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten lämna nådigt bifall; och skulle proposition i ämnet af den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, till Riksdagen aflåtas.

Ex protocollo:

G. Hagbergh.